

[Arne Larsen.]

forslag“ og „utidigt“ og „man skulle afvente“ og „det var ikke alvorligt nok“ osv. osv. Det var altså en sammenfattende gengivelse af, hvad ordførerne mente om denne sag.

Vores ærlige vilje synes jeg bestemt ikke hr. Risgaard Knudsen har nogen som helst anledning til at klandre. Vi har ved adskillige lejligheder forsøgt at ændre denne lov, og derfor er dette kun en fortsættelse af et arbejde, vi tidligere har påbegyndt.

Arbejdsministeren var vred over eller utilfreds med min bedømmelse af LO-toppen og dens forhold til medlemmasserne. Det var en evindelig grammofonafspilning og jeg ved ikke, hvad arbejdsministeren sagde. Det må selvfølgelig stå for arbejdsministerens egen opfattelse. Vi har absolut ikke nogen mistillid i den forstand til LOs top. Vi kan bare ikke rigtig forstå, at det varer så længe, før det siver ind, at der er en anden indstilling i medlemmasserne end oppe i toppen. Toppen burde måske være lidt hurtigere i vendingen til at indstille sig på, hvad medlemmasserne mener, og hvis vi kunne nå dertil, tror jeg vi er nået et langt stykke vej frem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om medindflydelse [af Simonsen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVII) findes i tillæg A. sp. 2613, fremsættelsen i tidenden sp. 1886).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): I det konservative forslag til folketingsbeslutning

om medbestemmelse foreslås det, at folketinget skal opfordre regeringen til at fremsætte lovforslag om demokrati på arbejdspladsen, og der gives nærmere retningslinjer for indholdet af et sådant lovforslag i 3 punkter, der kort kan siges at vedrøre samarbejdsudvalg, de ansattes repræsentation i bestyrelser eller tilsvarende for en række virksomheder, og uddannelse og træning i samarbejde.

Det første punkt om samarbejdsudvalg går nærmere ud på, at de i samarbejdsudvalgsaftalen mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening indeholdte regler skal gælde også uden for Dansk Arbejdsgiverforenings område — altså i private virksomheder med over 50 ansatte; det er den samme grænse som i de to hovedorganisationers aftale — og det skal ske, såfremt ledelsen eller et flertal af de ansatte ønsker det. Endvidere skal efter dette punkt samarbejdsudvalg lovfæstes for alle arbejdspladser med mere end 50 ansatte inden for stat og kommune.

Jeg vil gerne først herom sige, at jeg finder, der er noget positivt i, at forslagsstillerne går ind for samarbejdsudvalg i en større kreds af private virksomheder end den, som de to hovedorganisationers aftaler dækker. Nu findes der rent faktisk samarbejdsudvalg i vid udstrækning uden for de to hovedorganisationers område, men alligevel synes jeg, det er i orden. Jeg vil heller ikke afvise, at det måske kan være hensigtsmæssigt at lovgive om samarbejdsudvalg inden for visse områder af både den private sektor og den offentlige. Men det mener jeg må overvejes nærmere.

Nu giver forslagsstillerne i de til forslaget knyttede bemærkninger udtryk for, at overførelse af reglerne i hovedorganisationernes aftale til andre områder end dem, aftalen direkte dækker, vil nødvendiggøre visse ændringer i disse samarbejdsudvalgs regler. Her tænker forslagsstillerne — det har man i alle tilfælde gjort opmærksom på — navnlig på funktionærernes placering. Men man siger ikke rigtig noget nærmere om, hvad det er, man tænker på vedrørende funktionærerne. Forslagsstillerne har kun tilkendegivet, at regeringen forud for den foreslåede lovgivning bør optage forhandlinger med samtlige arbejdsmarkedets organisationer med henblik på funktionærgruppens placering.

[Arbejdsministeren.]

Med hensyn til samarbejdsudvalg i det statslige område vil jeg gerne pege på — det er formentlig almindeligt kendt — at der så sent som i økonomi- og budgetministeriets cirkulære af 16. februar 1972 er givet regler om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner. Disse regler er udarbejdet på grundlag af en betænkning, som er kommet til verden efter forhandling med de interesserede lønmodtagerorganisationer, og det er bestemt, at der inden udgangen af 1974 vil kunne optages drøftelser om en eventuel revision. Derfor er det ikke sikkert, at der er behov for en lovgivning inden for dette område. Det er i alle tilfælde ikke umiddelbart indlysende, at der er noget påtrængende behov.

For kommunernes vedkommende skal det erkendes, at man ikke er kommet så langt som inden for statens område, og spørgsmålet er måske også lidt mere kompliceret, fordi det må ses i sammenhæng med lovgivningen om kommunernes styre. Jeg vil imidlertid gerne gøre opmærksom på, at der i øjeblikket er forhandlinger i gang mellem organisationerne og Kommunernes Landsforening. Alligevel kan det naturligvis blive aktuelt med lovgivning, men som sagt må vi vel lige afvente de forhandlinger, som er i gang på dette felt.

Forslagets punkt 2 vedrører de ansattes repræsentation i bestyrelser eller tilsvarende organer, dels i offentlige virksomheder, dels i aktieselskaber, andelselskaber og tilsvarende virksomhedsformer. Også her tror jeg, det er forslagsstillerne bekendt, at regeringen agter at fremsætte lovforslag om ansattes repræsentation i aktieselskaber, herunder banker, sparekasser og forsikringsselskaber, såvel forsikringsaktieselskaber som gensidige forsikringsselskaber. Det vil altså sige, at de tanker, som her er fremme, ikke heller er fremmede for regeringen.

Det forslag, vi behandler her, går ind for en grænse på 100 ansatte, det vil sige en grænse der ligger væsentligt højere end den grænse på 50 ansatte, som regeringens forslag vil indeholde. Det er altså for så vidt ringere vilkår for de ansatte, der foreslås her fra konservativ side.

Så skal det erkendes, at på et andet punkt går det her omhandlede forslag videre end det forslag, regeringen agter at fremsætte,

idet der ønskes inddraget et væsentligt større antal virksomheder. Men af bemærkningerne til det forslag, de konservative har stillet, synes det dog at fremgå, at forslagsstillerne selv er noget usikre over for, om der ikke er forskellige vanskeligheder forbundet med at inddrage dette meget vide område. Også her forudsætter man derfor, at der forud for den foreslåede lovs gennemførelse optages forhandlinger med alle de berørte organisationer. Det er jo temmelig mange, det drejer sig om, så man kunne vel nok fristes til at sige, at der ligesom er en tendens til, at forslagsstillerne iver for lovgivning løber forud for deres egen vurdering af de praktiske muligheder. Men vi kan i og for sig ikke blive uenige om, at der er behov for at skabe regler om medarbejdernes repræsentation i de store virksomheder, og der vil i det forslag, vi her behandler og det kommende regeringsforslag være et grundlag, på hvilket vi forhåbentlig kan få en frugtbar drøftelse.

Om det tredje punkt vil jeg gerne sige, at der allerede i ikke ringe omfang på forskellig måde, ikke mindst gennem arbejdsmarkedsorganisationernes egen tilrettelæggelse, sker en uddannelse i samarbejde. Vi har også i loven af 7. juni 1972 om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser fået medtaget en mulighed for, at der på et tidligt tidspunkt af en faglig uddannelse kan indgå en første begyndelse i uddannelse i samarbejde m. v.

Der er i det hele taget her tale om et område, som der er meget stor interesse for. Jeg mener ikke, at denne interesse behøver at sigte alene på arbejdsmarkedsuddannelserne. Lad mig nævne, at der også af et under arbejdsministeriet tidligere nedsat udvalg har været peget på det ønskelige i, at samarbejdsforhold tages op som emne i undervisningen på universiteter, handelshøjskoler og tekniske læreanstalter i større omfang end hidtil. Dette forslag har arbejdsministeriet støttet og videregivet til undervisningsministeriet, hvor det nu behandles.

Afsluttende vil jeg gerne sige, at de tanker, der er medtaget i forslaget, jo — det er erkendt — uden videre berører et meget stort og problemrigt område, som megen interesse naturligt samler sig om. Foruden det forslag, der nu behandles, vil som nævnt i nær fremtid komme regeringens forslag

[Arbejdsministeren.]

med et lignende sigte som forslaget punkt 2. Endvidere kommer regeringen med et forslag om lønmodtagernes medejendomsret, hvori også indgår spørgsmålet om samarbejde og nærdemokrati, og hele dette kompleks af forslag vil det nok være naturligt at behandle i sammenhæng.

Men jeg ser i det af det konservative folkeparti fremsatte forslag et udtryk for, at man fra den side er indstillet på at arbejde på positiv måde for at fremme medarbejdernes indflydelse, og jeg udtrykker derfor det håb, at forslaget som led i en større sammenhæng kan medvirke til, at vi når frem til et godt resultat. Jeg vil gerne uden videre tilsige min medvirken til et arbejde for at nå dette mål.

Bertel Pedersen: Dette forslag til folketingsbeslutning opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om demokrati på arbejdspladsen, der skal bygge på de gældende regler om samarbejde og samarbejdsudvalg i virksomheder, som er aftalt mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening. Dog ønsker man en større hensyntagen til funktionærernes placering i samarbejdsudvalgene. Beslutningsforslaget skal gælde for alle arbejdspladser med over 50 ansatte; det er det samme, som man har i bestemmelsen for samarbejdsudvalg mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening.

Derudover foreslås det ved lov at pålægge alle arbejdspladser inden for stat og kommune, herunder selvejende institutioner m. m., der hovedsagelig finansieres af offentlige midler, og hvor der er over 50 ansatte, at oprette samarbejdsudvalg. I alle offentligt ejede virksomheder, koncessionerede selskaber, institutioner, almennyttige selskaber samt aktieselskaber, andelsselskaber eller tilsvarende virksomhedsformer med mere end 100 ansatte, skal der blandt de ansatte vælges 2 repræsentanter til bestyrelse, tilsynsråd eller en tilsvarende ledelse eller organ, såfremt ledelsen eller et flertal af de ansatte ønsker dette.

For at medarbejderne for alvor skal føle sig inddraget i beslutningsprocessen, skal disse to valgte repræsentanter have ret til at overvære og tage ordet på generalforsamlingen eller en lignende forsamling. Det ligner en halv beslutningsproces.

I et andet punkt i bemærkningerne nævner man, at ledelsen eller et flertal af de ansatte kan kræve valg af repræsentanter til bestyrelsen, hvis man ud fra denne virksomheds forudsætning finder en sådan repræsentation formålstjenlig med henblik på skabelse af et bedre samarbejde. Jeg vil gerne spørge, om det vil sige, at hvor ledelsen ud fra virksomhedens forudsætning ikke finder denne repræsentation formålstjenlig, kan den nægte et flertal af de ansatte repræsentation i bestyrelsen. Hvor man vælger disse repræsentanter, skal de i arbejdsforholdet nyde samme beskyttelse, som tillidsmandsreglerne bestemmer.

Forslagsstillerne peger på, at det er meningen at dække virksomheder uden for Arbejdsgiverforeningens område, sådan at man følger de principper, der gælder for funktionærloven og ferieloven, når hovedorganisationerne, LO og Dansk Arbejdsgiverforening har truffet overenskomstsmæssige aftaler for deres område. I de tilfælde, der vedrører samarbejdsudvalg og tillidsmandsordninger, lovfæster folketingset disse beslutninger for de øvrige områder uden for Dansk Arbejdsgiverforening.

Nu er det jo sådan, at de fleste fagforbund har overenskomster med mesterorganisationer uden for Dansk Arbejdsgiverforening og tiltrædelsesoverenskomster for enkeltvirksomheder, der ikke er organiseret. For de generelle bestemmelser vedkommende er disse med i den samlede overenskomstafslutning, hvor LO-medlemmerne stemmer, så på den måde er der nogenlunde hold på en meget stor part af arbejdsgiverne uden for Dansk Arbejdsgiverforening, selv om de ikke har mulighed for at stemme om overenskomsterne. Det skal dog bemærkes, at forholdene på disse områder ikke er så stabile som inden for LO og Dansk Arbejdsgiverforening.

Forslaget om at udbygge uddannelsen i samarbejdsproblematikken som hidtil i det væsentligste har været foretaget af fagorganisationerne, kan vi ikke være uinteresserede i.

Der er positive tanker i det foreliggende beslutningsforslag, specielt vedrørende lovfæstelse af samarbejdsudvalgene og deres funktioner på basis af den aftale, der er truffet mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening, hvor man har fastlagt samarbejds-

[Bertel Pedersen.]

udvalgenes opgaver vedrørende produktions tilrettelæggelse og mange andre områder, men også hvornår problemerne skal klares ad organisationsmæssig vej eller fagretlig vej.

Der kunne være endnu flere spørgsmål at rejse, men dem kan vi drøfte i arbejdsmarkedsudvalget. Derudover vil det være naturligt at se på dette beslutningsforslag i forbindelse med forslaget om økonomisk demokrati, som vi meget snart kan vente forelagt fra regeringen, og hvor samarbejde og indflydelse vil være et meget vigtigt spørgsmål.

Enggaard: Det forslag, som her er lagt frem til behandling af det konservative folkeparti, tilsigter at styrke medarbejdernes indflydelse og information om virksomhedernes forhold, og det formål ønsker vi gerne at støtte fra venstres side.

Jeg vil imidlertid gerne knytte en række bemærkninger til den konkrete formulering, man fra forslagsstillernes side har givet forslaget.

Man ønsker, at den aftale, som allerede i dag findes mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening om samarbejde og samarbejdsudvalg, udstrækkes til en række nye virksomheder uden for den kreds, der i dag er omfattet af aftalen. Selve dette at man her ønsker at lovgive om noget, som to parter har indgået aftale om, kan nok i visse tilfælde være rigtigt. Men det kan vel ikke accepteres generelt, at fordi to organisationer indgår en aftale på arbejdsmarkedet, er det folketingets forpligtelse at gå hen og ophøje noget sådant til lov, så det også gælder for de virksomheder, som ikke har ønsket at være medlem af den ene eller begge de organisationer, dette drejer sig om. Dette være sagt mere principielt, fordi man nu her ønsker at presse en orden ned over hovedet på en række virksomheder, som måske ikke har ønsket noget tilhørsforhold til nogen af de to organisationer, som har indgået denne aftale.

Jeg bemærker, at afgrænsningen af den gruppe virksomheder, som nu skal underkastes disse regler efter forslagsstillernes mening, er 50 medarbejdere, hvilket er i modsætning til den gældende aftale, som

opererer med 50 arbejdere, hvorfor jeg også har undret mig lidt over, at arbejdsministeren var i stand til at konstatere, at afgrænsningen mellem større og mindre virksomheder her var den samme som i den gældende aftale. Det synes ikke at være tilfældet. Det er vel i første række en række handelsvirksomheder og andre med et stort antal funktionærer, som nu føres ind under den gruppe, som ønskes omfattet af ordningen.

Med hensyn til spørgsmålet om funktionærernes placering inden for aftalen om samarbejde og samarbejdsudvalg er det rigtigt, at der utvivlsomt foreligger en række problemer. Forslagsstillerne understreger, at det skal undersøges særskilt, hvordan disse problemer kan løses, men det er indtil videre uklart, hvordan man forestiller sig at problemet kan løses. Problemet er der vel i første række, fordi en stor del af funktionærerne, som nu ønskes inddraget under aftalen om samarbejdsudvalg, ikke er organiseret i foreninger under LO og derfor ikke er omfattet af aftalens bestemmelser i dag. Der skal en ganske ny formulering til og måske indføres ganske nye begreber, når funktionærernes repræsentation skal lovfæstes.

Den anden hovedbestanddel af forslaget er spørgsmålet om, at der i virksomheder med mere end 100 ansatte af aktieselskabskarakter el. lign. skal vælges 2 medarbejderrepræsentanter til at tiltræde bestyrelsen. Jeg siger „tiltræde“, fordi det synes at fremgå af bemærkningerne til forslaget, at man forudser, at disse to medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen i virkeligheden i en lang række tilfælde skal betragtes som inhabile til at deltage i bestyrelsens forhandlinger. Der er udtrykkelig nævnt overenskomstsspørgsmål, lønftaler o. lign. Alle de spørgsmål, som man kan behandle i samarbejdsudvalgene, og hvor man altså i forvejen har indflydelse, er også undtaget fra de spørgsmål, hvorom medarbejderrepræsentanterne i bestyrelsen kan deltage i forhandlingen.

Jeg har derfor en frygt for, at man ved udformningen af forslaget tenderer i retning af at skabe to forskellige slags bestyrelsesmedlemmer, en førsteklasses og en andenklassens bestyrelsesmedlemmer, hvor

[Enggaard.]

den ene slags har alle rettigheder og pligter og den anden kategori har begrænsede rettigheder og begrænsede pligter. Jeg tror, det er uheldigt for samarbejdet inden for en bestyrelse, hvis der ikke er samme ansvar og samme pligter for dem, der sidder om bordet og har som opgave at tage ansvaret for virksomhedens beslutninger.

Vi har fra venstres side for nylig fremlagt debatoplæg omkring problemerne om samarbejde, indflydelse og spredning af ejendomsretten, og det er jo ikke i dag stedet eller tiden at behandle disse sidste sider af hele denne problematik. Jeg vil kun ganske kort understrege, at vi har dér søgt at anviser en vej til, hvordan medarbejderne i en virksomhed på en for os at se nok så moderne og nok så rimelig måde får indflydelse på virksomhedens forhold i en form, som også er funktionelt rigtig. Vi tænker os opbygget samarbejdsnævn i virksomheder med mere end 50 ansatte — ikke at forveksle med samarbejdsudvalgene — at disse samarbejdsnævn kommer fra 3 forskellige kilder, dels fra bestyrelsen, dels fra de ledende funktionærer og dels fra øvrige ansatte, og at man her diskuterer virksomhedens afgørende spørgsmål og afgiver en indstilling til bestyrelsen. På den måde har man et forum med de rigtige parter repræsenteret uden inhabilitetsregler eller andre forstyrrende forhold for et fornuftigt samarbejde, og vi tror, at vi derved i fremtiden vil være i stand til at skabe en rigtig indflydelse for medarbejderne og et fornuftigt samarbejdsklima i virksomhederne. Men dette kommer vi utvivlsomt tilbage til i anden forbindelse, når regeringen fremsætter de bebudede forslag og vi når til en mere dybtgående diskussion af det.

Jeg ville med dette understøtte, at vi tager fat på at drøfte problemerne i folketingets dertil indrettede arbejdsmarkedsudvalg, og at vi på grund af, at der tydeligvis fra regeringens side er lagt op til, at en nok så omfattende lovgivning skal gennemføres på dette og beslægtede områder i dette forår; ikke spilder nogen tid med hensyn til at prøve på at dyrke de problemer, der er. Der er sandt at sige problemer nok at tage fat på, og jeg tror, at tiden er overordentlig knap, hvis det skal siges at være saglig

forsvarligt at gennemføre en lovgivning i denne samling.

Erik Hansen: Man drøfter ofte i denne tid spørgsmål om indflydelse, om samarbejde, om trivsel og om andre ting, der kan befordre vellet på arbejdspladsen. Dette forslag til folketingsbeslutning er et initiativ i samme retning, et initiativ, som jeg på mit partis vegne gerne vil hilse med glæde.

Der er noget nyt i det, idet der er sket en udvikling for forslagsstillerne, måske mest for forslagsstillerens ordfører. Jeg har bladet tilbage og set referatet af behandlingen af et forslag til folketingsbeslutning den 3. februar 1972 i Folketingets Forhandlinger 1971 72, sp. 2633. Dér giver hr. Simonsen udtryk for nogle synspunkter som ordfører for det konservative folkeparti og siger, at det konservative folkeparti har ikke megen tro på, at man skal træffe aftaler om medindflydelse; man skal snarere sikre sig indflydelsen igennem medejerskab i virksomhederne. Tager vi derimod det foreliggende forslag, som er fremsat den 12. december 1972 — det er ganske vist 10 måneder og nogle dage yngre — så siger hr. Simonsen, at det kan ikke hjælpe noget at tro, at man kan gå den vej. Det, man skal nu, er at gennemføre en lov om det i stedet for at gå vejen over det moderne økonomiske demokrati. Jeg skal da ikke forsøge på nogen måde at harcelere over det. Det er en udvikling, som jeg synes er kærkommen, ikke mindst på baggrund af noget, jeg senere skal vende tilbage til.

I forslaget punkt 1 opfordrer man regeringen til at fremsætte lovforslag om, at der skal etableres et samarbejdsudvalg efter de regler, som er aftalt mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening, hvis virksomheden har mere end 50 ansatte.

Punkt 2 går ud på, at hvis det drejer sig om en virksomhed med mere end 100 ansatte, så skal der to repræsentanter for de ansatte i bestyrelsen. Bestemmelsen om, hvilke selskaber det skal gælde for, er delt op i to punkter, dels offentlige virksomheder, koncessionerede selskaber og almenyttige selskaber, dels aktieselskaber o. lign. Det fremgår heraf, at bestemmelsen også skal omfatte banker og sparekasser. På baggrund af det spørgsmål i går her i tinget, som gav

[Erik Hansen.]

anledning til en ordveksling mellem et antal af tingets medlemmer i spørgetiden, må jeg nok sige, at banker og sparekasser har fået en særlig aktualitet.

Det lyder meget rimeligt, når man siger, at der skal etableres et samarbejdsudvalg efter det mønster, som man kender fra aftalen mellem LO og Dansk arbejdsgiverforening, blot skal det være mere omfattende, og det skal også omfatte offentlig virksomhed. Jeg er enig i den betragtning, at der findes virksomheder, som i dag, i kraft af at de står uden for disse aftaler, ikke i tilstrækkeligt omfang har samarbejdsaftaler, og det er klart, at det må være et fremskridt, at så mange som muligt kommer med.

Med hensyn til det andet spørgsmål, forslaget om, at der i store virksomheder med over 100 ansatte skal være 2 repræsentanter for de ansatte i bestyrelsen, 2 i ledelsen, er jeg enig i den betragtning og vil da gerne her henvise til det radikale forslag til folketingsbeslutning, som jeg har været inde på i anden forbindelse, da jeg henviste til hr. Simonsens ordførertale i februar måned. Jeg tror for så vidt, det er rigtigt, hvad der her er stillet op, men jeg føler alligevel, at der på et enkelt område er begrænsning, som bevirker, at forslaget ikke er tilstrækkeligt. Det, der gør, at det ikke er tilstrækkeligt, er det, man anfører om inhabilitet — andre ordførere har været inde herpå. Det er mit partis opfattelse, at når det drejer sig om at få to repræsentanter for medarbejderne placeret i bestyrelsen, i ledelsen, så må de være medlemmer med fuldt ansvar, så må det være folk, som tager såvel det søde som det sure med. Jeg tror, det er en meget farlig ting, hvis man kommer ind på at begrænse disses medansvar. Jeg tænker her på det, der er anført dels i ordførertalen, dels i bemærkningerne til forslaget om fortolkning af overenskomster osv. Jeg tænker også på et videregående problem som f. eks. virksomhedens ansættelsespolitik og for så vidt også afskedigelsespolitik. Ordføreren for forslagsstillerne har jeg ofte været enig med i spørgsmålet om at føre en human politik over for de ældre ansatte i virksomheden. Jeg tror, vi alle sammen her i dette høje ting kender eksempler på, at personer, der er nået op i 50 års alderen, har måttet se sig

blive overflødige og blive afskediget. Man har set ældre medarbejdere på grund af en inhuman personalepolitik bogstavelig talt gå i hundene. Det kan selvfølgelig være lidt ubehageligt at skulle tage et ansvar, men jeg tror, man skal være meget opmærksom på, at her hænger det sammen både det søde og det sure. Man kan ikke acceptere, at de medarbejdere, der skal tage et ansvar, kun skal have et ansvar som halve mænd. Medarbejderne må være hele folk og ikke halve mænd placeret på de ledende poster.

En anden ting, jeg også gerne vil knytte et par bemærkninger til, er tallet 100. Det foreslås, at der skal være 100 personer beskæftiget i virksomheden, for at der skal vælges to medarbejderrepræsentanter ind i bestyrelsen. Der findes vel en begrundelse for, at man i punkt 1 har valgt tallet 50, og tidligere ordførere har været inde på begrundelsen for det. Jeg tror nok, at man her er gået noget højt op. Jeg tror, man bør stille mod et lavere tal, og jeg vil da her gerne pege på, at da vi drøftede disse ting på radikal foranledning i februar måned 1972, var vi inde på et tal, der var lavere. Vi opfordrede dengang regeringen til at se på mulighederne for i aktieselskabernes ledelse at få placeret medarbejdere, og nu har vi altså fra handelsministeren et løfte om, at der kommer et sådant forslag netop byggende på 50 ansatte i virksomheden. Jeg forstår — sådan må jeg opfatte det indtil videre — at det er handelsministerens opfattelse, at disse to personer, der skal placeres i ledelsen, placeres i ledelsen på lige fod med de øvrige.

Punkt 3 i forslaget lægger op til at styrke samarbejds mulighederne på forskellig måde. Jeg tror, man burde overveje at etablere en eller anden form for konsulenttjeneste, der kunne støtte samarbejdet og i et vist omfang styre det i den rigtige retning. Her tænker jeg ikke alene på at styre reglerne og styre samarbejdet frem i den rigtige retning, det må ligge i sagens natur, men jeg tænker også på, at man kan bruge dette kontor, disse folk, denne konsulenttjeneste til at sætte ind dér, hvor samarbejdet lige som er kørt fast. Jeg tror nemlig, der findes mange steder inden for såvel den private som den offentlige sektor, hvor man er kørt fast i problemerne, og hvor man ikke kan få samarbejdet til at skride. Jeg tror derfor,

[Erik Hansen.]

der kan være behov for et sådant „brandkorps“ af konsulenter, når noget skal sættes i gang.

Forslaget til folketingsbeslutning som helhed indebærer efter vores opfattelse mange gode ting. Der er tanker, som vi har den største sympati for, og som vi kan tilslutte os. Skulle der lyde et enkelt suk, skulle det være det, at om man havde startet lidt tidligere eller havde været mere villig på et tidligere tidspunkt, så kunne vi måske have været længere fremme.

Må jeg sige til allersidst, at der er et vældigt menneskeligt behov for samarbejde, for medvirken. Det kan slet ikke diskuteres, og det findes såvel i den private som i den offentlige sektor. Det er også givet, at med større virksomheder er der et stigende behov for at føle sig med i arbejdet. Der bliver jo færre på ledende poster. Vores samfund er inde i en udvikling, hvor der bliver færre muligheder for at blive selvstændig, og det vil sige, at der bliver et stadig stigende behov for, at medarbejdere i underordnede stillinger også kan føle, at de er med. Det er dem, som føler, at de ikke i tilstrækkelig grad tages med på råd, som ikke bliver opfordret til at give råd, og som nok er uundværlige, fordi de står på en vigtig plads, men der lægges måske for lidt mærke til dem. Det er menneskeligt set efter min og mit partis opfattelse meget væsentligt, at man tager hensyn til dette, men der ligger også en dynamik i disse ting, hvis man virkelig får skabt trivsel på arbejdspladsen.

Vi ser med velvilje på forslaget, og vi deltager gerne i opfordringen til regeringen om at arbejde videre med problemerne.

Frandsen: Det forslag, som vi skal tage stilling til i dag her ved første behandling, er en del af et større kompleks, som vi vil komme til at tale meget om i dette forår og også i næste folketingssamling formentlig, nemlig spørgsmålet om hele arbejdsmarkedsområdet, om indflydelse og om ejendomsretten til produktionsmidlerne, spørgsmålet om arbejdsretten, om arbejderbeskyttelse og en hel række andre ting.

Vi har allerede i dag ved behandlingen af SF's forslag om mægling i arbejdsstridigheder været inde på et andet aspekt af arbejdsmarkedsspørgsmålene. Det var lidt

beklageligt for SF at høre på, at man fra alle partiers side, også fra regeringens og socialdemokratiets side, var afvisende over for det forslag. Jeg håber ikke, der heri ligger en antydning af, at man ligesom lægger den linje, at de ting, vi kommer med, ikke er så gode, mens vi nu hører, at et forslag som det, det konservative folkeparti her kommer med, får en mere positiv modtagelse. Det skulle gerne være sådan, at også de forslag, vi fremsætter her i tinget, får en lidt mere positiv modtagelse.

Det forslag, som er fremsat af det konservative folkeparti, behandler nogle meget væsentlige problemer også set ud fra vores synsvinkel. Både spørgsmålet om indflydelse på selve arbejdspladsgulvet og indflydelse i bestyrelserne er noget, som vi lægger megen vægt på. Så er spørgsmålet blot, om man har løst problemet på den rette måde i det foreliggende forslag.

Med hensyn til samarbejdsudvalgenes udstrækning til principielt alle områder og med hensyn til repræsentation i aktieselskaber for store virksomheder med 100 ansatte og derover, ja, da er det ikke et spørgsmål om at få sådan nogle organer, det er et spørgsmål om, hvilke beføjelser vi giver disse organer og institutioner. Det karakteristiske ved det konservative folkepartis forslag er den samarbejdsopfattelse, som tydeligt kommer til udtryk i forslagets punkt 3, hvor man lægger vægt på, at det er et spørgsmål om samarbejde mellem arbejder og arbejdsgiver. Vi har ikke noget imod, at man samarbejder, men det, det primært må dreje sig om, er, at de ansatte får dispositionsret over en række forhold. Så længe vi ikke har ejendomsretten, ja, så må det dreje sig om, at man langsomt, men sikkert inddrager dele af dispositionsretten. Det kan ikke være et spørgsmål om at få institueret nye organer eller organer andre steder. Det er et spørgsmål om, hvilke beføjelser vi giver dem.

Det, vi kender hidtil til samarbejdsudvalgene, viser jo, at det kan ikke være tilfredsstillende for de ansatte. Der må mere vidtgående reformer til, og det vi vil lægge vægt på, er spørgsmålet om arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet. Hvor meget vil man gribe ind dér? Hvilke beføjelser vil man dér tage fra arbejdsgiveren og give til de ansatte? Spørgsmålet om afske-

[Frandsen.]

digelses- og ansættelsesforhold, spørgsmålet om produktionens tilrettelæggelse, spørgsmålet om, hvorvidt man fortsat skal finde sig i, at arbejdsgivere kan nedlægge produktionen og dermed også afskedige de ansatte. Det er den slags ting, som virkelig betyder noget, når vi skal tale om nærdemokrati; det er ikke bare et spørgsmål om, at man får nogle organer, hvor man kan tale om tingene, og hvor man lægger nogle beføjelser, som i realiteten ikke betyder særlig meget. Derfor må jeg altså sige, at punkt 1 i forslaget for os ikke har så forfærdelig megen mening, medmindre man giver andre beføjelser til disse organer.

Med hensyn til det andet punkt vil jeg sige, at vi er tilhængere af, at de ansatte får repræsentation i bestyrelsen, men der er dog en række problemer, som man ikke kan komme uden om vil forekomme i den forbindelse. Vi må spørge, om det f. eks. er rimeligt, når man siger, at de ansatte skal have været på en virksomhed i 2 år for at kunne få stemmeret. Ligeledes må vi sætte et spørgsmålstejn ved tavshedspligten. Den kan skabe nogle forfærdelige konflikter for de mennesker, der sidder som repræsentanter for de ansatte i bestyrelsen og dermed ikke må meddele de ting, som de eventuelt får at vide, og som er til gavn for de ansatte. Dette problem må også ses i lyset af, at ordningen ikke må medføre, at de ansatte, der sidder i bestyrelsen, føler en større solidaritet over for bestyrelsens virke, dvs. over for virksomheden, end de føler over for de ansatte. Det er de ansattes repræsentanter, og det er det, man må sikre under alle omstændigheder.

Det, vi fra SFs side særlig vil lægge vægt på, er, at vi giver nogle beføjelser til de ansatte vedrørende afskedigelses- og ansættelsesforhold, en vetoet, sådan at man sikrer, at de ansatte ikke kan blive sat på gaden til enhver tid, og sådan at man sikrer, at virksomheden ikke nedlægger produktionen hen over hovedet på de ansatte. Det er sådan nogle ting, som direkte har interesse,

og derfor kan det ikke hjælpe ret meget, at man kommer med forslag, som kun vil udvande problemerne. Det kan nemlig ikke hjælpe noget at sige, at der ikke er modsætningsforhold mellem arbejder og arbejdsgiver. Det er der fortsat, selv om de nok er formindsket inden for de senere år. Der er stadig et modsætningsforhold, og det kan ikke hjælpe noget, at man laver nogle organer, som skal få det til at se ud, som om der ikke er tale om, at der kan være modsætningsforhold.

De ting, som ligger i forslaget her, vil vi selvfølgelig meget gerne drøfte i udvalget, og vi vil af al kraft fremme de tanker, der ligger bag det, nemlig spørgsmålet om at give indflydelse og give bestemmelsesret til de ansatte. Det vil vi meget gerne gøre i arbejdsmarkedsudvalget. Men vi mener, at de konkrete forslag, som ligger her, simpelt hen ikke vil have nogen reel virkning i den rigtige retning. Det, man vil få ud af det, er efter vores opfattelse en form for pseudo-demokrati. Det vil se ud, som om man nu har indført nærdemokrati på de enkelte arbejdspladser, og det mener vi simpelt hen ikke der er tale om med forslaget. Men vi vil altså som sagt gøre meget for, at vi får fremmet ideen om demokrati på arbejdspladsen. Det er tanker, som ligger i forslaget her, det er tanker, som kan ligge i forslag, vi skal drøfte i forbindelse med arbejdsretten, det er tanker, der kan ligge i forbindelse med, hvad vi diskuterer i arbejderbeskyttelseslovgivningen. Vi mener, det er helt afgørende for, at man kan gå videre i retning af en yderligere demokratisering af samfundet. Vi vil altså meget intensivt arbejde for i denne folketingssamling at få gennemført en lovgivning omkring demokrati på arbejdspladsen, og det vil så kunne medføre, at vi kan tage fat på andre ting. Når vi har sikret, at demokratiet er skabt på gulvet, så kan vi også udbygge demokratiet på et højere plan, nemlig i spørgsmålet om ejendomsretten.

Hermed kan jeg altså sige, at vi vil arbejde med forslaget positivt i udvalget, men

[Frandsen.]

at vi med det samme vil sige, at de tanker, som ligger bag forslaget, er af så begrænset rækkevidde, at vi ikke mener, det er de rigtige synspunkter, der ligger i forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Simon- sen): Der er god grund til at takke for en meget positiv modtagelse af dette forslag. Det glæder mig ikke mindst, at ministeren ikke alene har været meget venlig i sit svar på forslaget, men — sådan har jeg opfattet det — også tager det på en meget seriøs måde. Det, som har været det primære formål for os med dette forslag, er at få slået fast, at der er en lang række punkter i forbindelse med udvikling af nærdemokrati på arbejdspladsen, som trænger sig på. Jeg tror, vi meget ofte er for tilbøjelige til i den debat, vi i øvrigt fører for øjeblikket omkring økonomisk demokrati og alle de ting, der knytter sig hertil, ligesom at give det indtryk af, at samarbejdsforhold, klima på arbejdspladsen, nærdemokrati, det er ting, som allerede er langt fremme, det behøver vi ikke at beskæftige os så meget med. Jeg tror, det er meget farligt at drage en sådan konklusion. Der er netop mange problemer tilbage i denne forbindelse, som skal løses.

Der er i forbindelse med drøftelsen her stillet en lang række spørgsmål. Ministeren var bl. a. inde på forslaget om, at funktionærerne skulle placeres på en mere rimelig måde i samarbejdsudvalgene — hr. Enggaard berørte også dette spørgsmål en gang — og sagde, at det var lidt uklart formuleret. Ja, det er klart, det kan næsten ikke være andet end uklart formuleret. For det første er der jo tale om et forslag til en folketingsbeslutning, der må angive nogle hovedlinjer. For det andet ønsker vi ikke i et sådant forslag at lægge os 100 pct. fast på, hvordan man skal repræsenteres i forhold til hinanden. Det, som jeg synes det er vigtigt at få fastslået, er, hvorvidt man ønsker at være med til at give funktionærerne den naturlige placering, som man kan forhandle sig frem til i forbindelse med de forskellige organisationer. Den samarbejdsaftale, som i dag eksisterer på det private arbejdsmarked, er jo et produkt af forhandlinger mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening, og dermed er en lang række funktionærorganisationer lukket ude fra

dette. De må med på en naturlig måde, men jeg synes nok, det er meget vigtigt, at vi ikke pådutter dem en løsning, men at den fremkommer gennem en forhandling med de berørte organisationer.

Ministeren var også inde på spørgsmålet om samarbejdet i kommunerne og erkendte, at der her stod meget tilbage. Det er ikke nok bare at have regler for staten isoleret og have en samarbejdsaftale for dem, der er medlem af Dansk Arbejdsgiverforening osv. Det, vi har ønsket at opfordre til her, er en generel samarbejdslovgivning på samme måde, som vi kender funktionærlovgivningen dækkende hele funktionærområdet, uanset om man er organiseret eller ej. Det er det samme princip, der gælder for ferieloven, hvor en overenskomstmæssigt fastsat ferie udvides og ophøjes til lov for at komme til at dække alle. Det er et spørgsmål om at søge at gå i bredden med nærdemokratiet og ikke bare lade det hvile alene på de kollektive overenskomster, der findes i dag.

Til gengæld har det ikke været vores ønske på nuværende tidspunkt at gribe direkte ind — bortset fra spørgsmålet om funktionærernes placering — i den aftale, som man f. eks. har etableret på det private arbejdsmarked; i modsætning til hr. Frandsens bemærkninger omkring samarbejdsaftalen vil jeg gerne sige, at den finder vi ganske fornuftig. Hvis tingene fungerede i dag efter de muligheder, der er i denne samarbejdsaftale, så stod det ikke helt galt til. Men for det første er den ret ny, og derfor kan man vel nok sige, at det er begrænset, hvor mange steder den er kommet til at fungere efter sin hensigt, og for det andet må man sige, at parterne skal jo også lære dette samarbejde. Det kan ikke pådattes nogen fra den ene dag til den anden, det er en langsom udviklingsproces, men den rigtige procedure som udgangspunkt er afgørende, og i så henseende betragter jeg den eksisterende samarbejdsaftale som vældig fornuftig.

I forbindelse med spørgsmålet om repræsentation i aktieselskabernes bestyrelser nævnte ministeren spørgsmålet om de områder, der ligger inden for den statslige sektor, områder, som altså ikke er berørt af de forslag, regeringen har bebudet med hensyn til bestyrelsesrepræsentation. Jeg måtte forstå ministeren på den måde, at han

[Simonsen.]

var positiv over for også at få en repræsentation ind på disse områder, og jeg vil gerne fastslå, at det er vores opfattelse, at det er helt, helt afgørende, at vi også her går i bredden med nærdemokratiet og ikke bare, som der har været en vis tilbøjelighed til, går på jagt efter nogle aktieselskaber eller nogle andelsselskaber eller tilsvarende typer. Det, vi i virkeligheden vil her, er udvikling af nærdemokratiet på arbejdspladsen, det er ikke et spørgsmål om, at der er specielle arbejdspladser, der er særlig vanskelige. Med de erfaringer, vi har fra de seneste år vedrørende samarbejdsforholdene på virksomhederne som helhed, i den offentlige som i den private sektor, synes jeg nok, vi har tilstrækkelige beviser for, at der ikke er bedre grundlag for udvikling af samarbejdet på en offentligt ejet virksomhed, end der er det på en privat ejet virksomhed som f. eks. et aktieselskab, og jeg synes nok, debatten meget ofte går for meget på en hetz mod disse private, fordi de er private. Jeg tror, at det, der er problemet, er, at vi på området som helhed er for tilbageholdende med hensyn til at få tingene til at fungere. Derfor betragter vi det som helt afgørende, at denne tilsynsrådsrepræsentation går i bredden og dækker alle virksomheder.

Man kan selvfølgelig diskutere grænser. Forskellige har været inde på det, ministeren bl. a., som gav indtryk af, at dette med de 100, det var ringere. Vi kan diskutere grænser i udvalget, men jeg vil gerne for en ordens skyld sige, at udtrykket „ringere“ er måske ikke det helt rette. Mig bekendt har der endnu aldrig været et forslag i folketinget, der har angivet nogen som helst grænse. Dette forslag er faktisk det første, der tager stilling til, hvordan det skal fungere.

Må jeg sige om habilitetsprincippet, som i særdeleshed hr. Enggaard, men også hr. Erik Hansen har været inde på, at jeg synes måske nok, det er lidt for hastig en slutning at drage, når man siger, at så bliver det ikke fuldgyldige medlemmer. Her er der tale om at være inhabil på to områder. Det ene område er det område vedrørende selve lønfastsættelserne osv., hvor man også er inhabil i de eksisterende samarbejdsudvalg, fordi man dér parterne imellem har fundet det naturligt, at man ikke skulle diskutere

disse spørgsmål dér, men diskutere dem organisationerne imellem via de kollektive overenskomster. Det har man været enig om at lade ude, og det må være rigtigt, at det også lades ude af bestyrelsen. Det andet punkt er de områder, hvor man efter samarbejdsudvalgsaftalen for den private sektor i dag allerede har medbestemmelse. Der er altså tale om her, at man har allerede medbestemmelsen i virksomheden på disse områder som f. eks. personalepolitikken, som hr. Erik Hansen var inde på det.

Jeg tror, man kan fastslå, at de to ting, som vi nævner i forbindelse med habilitetsprincippet, er ting, som normalt ikke diskuteres i bestyrelser, og da det, der er det væsentlige i denne forbindelse, i forvejen kan diskuteres i samarbejdsudvalget, synes jeg nok, det ville være urimeligt og kunne skabe mange kompetencevanskeligheder og megen forvirring, hvis man fik opbygget et system, hvorefter drøftelser om de ting blev puttet ind i bestyrelsen, når de ikke eksisterer der i dag. Det, der for os er det afgørende her, er, at man er med i drøftelsen og kan gøre sig gældende i drøftelsen om virksomhedens almindelige forhold, dens målsætning, dens fremtid, dens økonomi og alle de ting, der står i forbindelse hermed. Jeg indrømmer, at diskussionen om habilitet i almindelighed er en vanskelig sag, men der findes jo også habilitetsregler for de eksisterende bestyrelsesmedlemmer, det synes jeg vi skal gøre os klart. Men lad os drøfte dette videre i udvalget.

Hr. Enggaard nævnte, at samarbejdsaftalen, hvis den som foreslået blev ophøjet til lov, ville komme til at dække flere end i dag, fordi vi opererer med begrebet 50 ansatte og ikke 50 arbejdere som efter samarbejdsudvalgsaftalen. Deri er vi enige, og det er med velberåd hu. Når vi netop lægger vægt på, at funktionærgruppen kommer ind som en naturlig del i forbindelse med udbygning af nærdemokratiet, så kan vi ikke i sådan en generel lovgivning tale om 50 arbejdere, som man gør det i samarbejdsudvalgsaftalen, men må bruge betegnelsen 50 ansatte, og vi finder det naturligt, at de ekstra virksomheder, der hermed kommer med, bliver omfattet af reglerne.

Jeg skal i øvrigt ikke gå yderligere i detaljer omkring øvrige spørgsmål, som har været rejst, men understrege det generelle,

[Simonsen.]

at for os er det et spørgsmål om at stimulere udviklingen af nærdemokratiet, at gå i bredten, ikke bare at isolere os til bestemte virksomhedstyper eller bestemte arbejdsområder, men netop få fastslået, at nærdemokratiet er noget, der skal udvikle sig, uanset om der er tale om en offentlig eller privat ejet virksomhed. Der er måske netop i mange tilfælde i den offentlige sektor et større behov, end der er det i mange private virksomheder. Vi har vel grund til at fastslå, at der er en lang række private virksomheder, som allerede er kommet langt i udviklingen af moderne ledelsesprincipper. Gruppemedbestemmelse, for at bruge dette udtryk, er jo ikke noget, som man får indført ved procedurereglerne, som de er foreslået her, og som de eksisterer på visse områder, men vi betragter procedurereglerne som udgangspunktet for at få sat drøftelser i gang i retning af moderne ledelsesmetoder, i retning af selvstyrende grupper, i retning af det primære mål, at man når frem til, at den enkelte får indflydelse på egen samarbejdssituation.

Hr. Frandsen brugte ordet samarbejdsopfattelse i forbindelse med dette forslag, og det er sådan set vældig godt dækkende, for det, der for os er afgørende, er ikke at fortsætte med opretholdelsen af grøfter mellem grupperne på arbejdsmarkedet, det er netop at udjævne grøfterne, og vi er overbevist om, at der er en meget stærk interesse for dette til trods for, at der måske er organisationer, der hist og her vil søge at påvise det modsatte. Jeg tror ikke, det er tilfældet. Det, der skal skabe trivsel på arbejdspladsen, er en forståelse mellem de to parter.

Den undersøgelse, som blev offentliggjort i Berlingske Tidende i søndags, giver jo et klart billede af, at det, den enkelte ønsker sig, er bedre forhold på arbejdspladsen, det er udvikling af nærdemokratiet. Derfor ser vi frem til en meget positiv behandling af disse spørgsmål i udvalget. Der blev foreslået arbejdsmarkedsudvalget, men jeg forstod på ministeren, at han var enig i, at dette forslag skulle drøftes sammen med øvrige forslag fra regeringens side. Såfremt disse kommer i arbejdsmarkedsudvalget, er vi enige i, at forslaget henvises dertil.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg er ikke sikker på, at der ikke foreligger et par misforståelser omkring sammensætningen af de samarbejdsudvalg, som er aftalt mellem LO og Dansk Arbejdsgiverforening. Det er nok muligt, at de konservatives forslag skal forstås på den måde, at man ønsker en udvidet kreds. Jeg vil gerne sige, at selv om man anvender arbejderbetegnelsen, er forholdet jo det, at i lønmodtagergruppen findes ud over de egentligt manuelle arbejdere også handels- og kontorfunktionærer og tekniske funktionærer samt andre funktionærgrupper, der ikke betegnes og betragtes som arbejdsgivernes tillidsmænd i forholdet over for de øvrige ansatte. Det skal man lige være klar på, og derfor er jeg ikke sikker på, at det i alle tilfælde ligger sådan, som hr. Simonsen fremførte det, og som hr. Enggaard var inde på det. Kun lige denne oplysning. Jeg er enig med hr. Erik Hansen i, at man kan ikke have syntetiske bestyrelsesmedlemmer. Jeg mener, at de bestyrelsesmedlemmer, som sættes ind i aktieselskabernes ledelser, må have samme ret som andre bestyrelsesmedlemmer. De bliver valgt ind for at varetage de ansattes interesser først og fremmest, og de må have mulighed for at tale med om alle de spørgsmål, som har betydning for de ansatte, for virksomhedens økonomi, fremtid, drift osv. Jeg er ganske enig i, at det synspunkt må være gældende.

Hr. Erik Hansen var inde på spørgsmålet om en konsulenttjeneste for at sikre uddannelse og fremme samarbejdet. Det har man jo i vid udstrækning i tilknytning til en lang række forbund, også en række oplysningsforbund, og jeg vil gerne være med til at udbygge dette.

Jeg blev stadig ikke klar over, hvad de konservative og hr. Simonsen mener med funktionærernes placering. Han siger altså, at ifølge samarbejdsudvalgsaftalen er mange funktionærer lukket ude. Jeg er altså ikke sikker på, at det er så mange, som hr. Simonsen fornemmer og tror det er. Men jeg kunne da godt lide at spørge, om de konservative ønsker at bryde det princip, som ligger i arbejdsmarkedets grundlov, den nye hovedaftale, som lige er aftalt for arbejdsmarkedet, når det drejer sig om denne fælles lovgivning om samarbejdsudvalg, som de konservative ønsker. Det er brud på prin-

[Arbejdsministeren.]

cipper, som har været accepteret lige siden 1899. Det skal man lige være klar over. Jeg fik altså ikke noget klart svar, og hr. Simonsen sagde endog, at det var klart, at det var uklart. Jeg tør i sandhed sige, at det var så temmelig uklart. Jeg nævner det ikke her, for at vi skal tage en lang diskussion op om det her i salen, det kan vi drøfte i udvalget.

Når hr. Simonsen siger, at hele det statslige område bør dækkes, er jeg ganske enig, og det vil det blive, hvis det ikke er det, og så selv om dette forslag ikke bliver vedtaget. Jeg er også enig i, at hele det kommunale område bør dækkes. Der er, som jeg sagde det før, forhandlinger i gang, og det er muligt, det vil jeg ikke udelukke, at der bliver behov for en lovgivning for at dække hele det kommunale område.

Som jeg tidligere har givet udtryk for det, er jeg parat til meget positivt at snakke videre om alle disse ting.

Ninn-Hansen: Den tilslutning, der er givet til hovedtankerne i dette forslag, svarer vel ganske til den interesse for demokrati på arbejdspladsen og større medindflydelse, der er i befolkningen og ude på arbejdspladserne. Det bliver jo konstateret gang på gang. Hr. Simonsen henviste til gallup. Jeg har netop fået en undersøgelse fra en større virksomhed, der igennem en række spørgsmål til medarbejderne har undersøgt, hvordan de stiller sig, og resultatet svarer helt til det, vi fik oplyst i søndags fra gallup: der er en udbredt, positiv interesse for medindflydelsen, en modstand og meget stærk skepsis over for de tanker, regeringen har fremsat om økonomisk demokrati, navnlig over for den store fond.

Vi er selvfølgelig som forslagsstillere glade for, at der er den tilslutning, som alle ordførere har givet udtryk for. Det er vel egentlig sjældent, at vi her i salen i forbindelse med en sag af stor rækkevidde kan se en sådan samlet tilslutning, som vi har set til hovedlinjerne her. Det betyder, at vi må regne med, at medindflydelsen, den direkte deltagelse i virksomhedernes drift, bliver gennemført i denne samling. Det håber jeg på.

Det rejser to problemer. Det ene er et problem, der vedrører selve medindflydel-

sen, det andet er problemet, hvad dette ting skal gøre. Derfor har jeg et par spørgsmål til statsministeren. For en ordens skyld vil jeg gerne sige, da statsministeren ikke er på sin fornemme og agtværdige plads her i tinget, at jeg har givet meddelelse for et par dage siden til hans kontor om, at jeg ville stille disse spørgsmål.

Så vidt jeg kan se, vil spørgsmålet om medindflydelse rejse visse problemer for pressen i spørgsmålet om pressefrihed, og jeg vil gerne vide, hvilke forhandlinger statsministeren som pressens minister har ført med dagbladene og deres organisationer herom. Jeg tror, vi alle ønsker at opretholde pressefriheden i den udstrækning, vi kender den, således at man altid er berettiget til journalistisk at fastlægge den linje, som et blad vil føre, uden indblanding fra anden side, og jeg vil gerne vide, hvordan statsministeren mener efter forhandlinger med pressen at dette kan sikres, så vi kan blive overbevist om, at vi kan gennemføre disse ting, uden at der sker nogen som helst indskrænkning af den pressefrihed, vi alle lægger vægt på at bevare.

Jeg synes, problemstillingen i meget høj grad minder om den, som statsministeren selv møder på sit kontor. Der skal jo også være medindflydelse, men statsministeren skal til gengæld altid sikre sig friheden i forhold til forfatningen. Han må ikke krænke noget af den indflydelse, den magtstilling, der er lagt i dette høje ting, og derfor er der grænser for, hvor megen medindflydelse han kan give. Jeg mener altså, det er samme problemstilling for pressen, men forventer at høre nærmere til det. Når vi af en sådan debat kan se, at sagen vil blive gennemført, synes jeg, det er vigtigt, at befolkningen, og pressen selvfølgelig også, får at vide, at vi ikke risikerer noget her.

Det andet, jeg vil spørge statsministeren om, er, hvilke tanker regeringen nu har med hensyn til det, der har været bragt frem igennem så mange måneder, mest af statsministeren selv uden for dette ting, nemlig spørgsmålet om økonomisk demokrati. For et par dage siden faldt der udtalelser, som måske var lidt modsigende. Jeg forstod statsministeren sådan, at han — trods talrige tilkendegivelser fra andre om det modsatte — ønsker at køre sagen om økonomisk demokrati igennem i denne folketingssam-

[Ninn-Hansen.]

ling. Finansministeren fremsatte nogle udtalelser, der i hvert fald i et blad blev udlagt på en anden måde, i retning af, at nu kunne man se, om man alligevel skulle vente. Statsministeren og regeringen kender jo de tilkendegivelser, der er kommet. Så vidt jeg kan bedømme, har repræsentanter for et flertal her i folketinget sagt, at de mener, denne sag ikke bør gennemføres nu. Om det så er muligt at få ændret dette billede, ved jeg ikke.

Det må i så fald ske ved tvang, kan jeg forstå, for frivilligt kan det altså ikke ske, at der kan skabes et flertal for at gennemføre sagen. Jeg mener altså heller ikke, der hos befolkningen føles noget behov for det. Tværtimod er der jo en dyb ængstelse for, at man skal gennemføre disse tanker.

Men der er jo et meget nærværende problem, der har forbindelse med dette, og derfor kan måske statsministerens og regeringens stilling i de næste dage være afgørende for, om der sker noget rigtigt eller noget forkert. Jeg tænker selvfølgelig på forholdene på arbejdsmarkedet. Vi kan jo alle sammen huske drøftelser her i folketinget, hvor der er blevet advaret mod indblanding. Vi kan huske, hvorledes det er blevet fremført selv over for små indgreb over for parterne, at det skulle man passe på med. Jeg erindrers således, at da en af den nuværende arbejdsministers forgængere begyndte sagtmodigt at sige, at arbejdsmarkedets parter burde gøre sig færdig til en bestemt dato, i hvert fald med hovedlinjerne, da medførte det her i tinget nogle bemærkninger, som jeg gerne vil minde om. Der blev sagt:

„Lad dog parterne få lov til at tale. Atmosfæren for sådanne forhandlinger synes at være god. Hvis man da ikke vil skabe en helt umulig situation — for regeringen gør det i og for sig ikke så meget, den fortjener ikke bedre, men for vor økonomi, for roen i dansk økonomi i det kommende år, skal man holde sig selv i ro og lade arbejdsmarkedet få lov til at klare sine sager. Statsministeren og regeringen ved jo, at de to parter på arbejdsmarkedet ikke er vilde og rabiater folk, som ikke tager hensyn til landets økonomi. Regeringen ved af erfaring, at det gør de. Hvis man derimod reelt sætter dem ud af spillet, åbner man for et bal,

som ingen kan se afslutningen på. Derfor vil jeg på det allerkræftigste tilråde regeringen, at den farer med . . . lempe“.

Det var i 1970, det blev sagt — tidenden 1970-71 sp. 198 — og det er den nuværende budgetminister, der har sagt disse kloge ord, der jo helt passer på dagen i dag.

Så vidt jeg ved, er der gode udsigter for arbejdsmarkedets forhandlinger, hvis man holder op med at ville gribe ind på den måde, man indholdsmæssigt vil gøre det, nemlig ved at forlange gennemført i overenskomstperioden et forslag om en lønskat, der går direkte ind i de forhandlinger, man fører. Derfor vil jeg gerne spørge statsministeren: hvilke tanker har man? Vil man virkelig på denne måde gribe ind i parternes forhandlinger, eller vil man fare med lempe, som der dengang blev rådet til?

Den fg. statsminister (*K. B. Andersen*): Jeg kan bekræfte, som hr. Ninn-Hansen sagde, at hr. Ninn-Hansen for nogle dage siden over for statsministerens kontor har meddelt, at han gerne ville have lejlighed til at drøfte disse spørgsmål i forbindelse med dette forslag. Jeg kan dertil føje, som hr. Ninn-Hansen også ved, at hr. Ninn-Hansen fik at vide, at når statsministeren ikke kunne være her, var det fordi han var på et officielt besøg i Europarådet, hvor statsministeren har haft lejlighed til at fremføre betragtninger, som jeg tror de fleste i denne sal både vil være enige i og vil være enige i bliver fremsat netop i denne situation, hvor vi lige har tiltrådt Det europæiske Fællesskab. Det var grunden til, at statsministeren ville modtage denne indbydelse og efterkomme denne indbydelse, selv om statsministeren altså ikke kunne være til stede her i dag. Det er meddelt hr. Ninn-Hansen, så hr. Ninn-Hansen vidste, da han stillede sine spørgsmål, hvorfor statsministeren ikke kunne være her. Jeg synes, hr. Ninn-Hansen burde respektere denne grund, idet vi alle må være interesserede i, at statsministeren repræsenterer Danmark ved denne lejlighed.

Hvad selve spørgsmålene angår, må det være naturligt, at de bliver drøftet, når regeringens forslag i meget nær fremtid kommer. Jeg var til stede ved en lejlighed, hvor hr. Ninn-Hansen rejste spørgsmålet om pressen i en mindre kreds; da var stats-

[Den fg. statsminister.]

ministeren også til stede, og vi fik dér et foreløbigt svar, så hr. Ninn-Hansen kender svaret. Statsministeren gav udtryk for ved den lejlighed, at han i og for sig troede, den frygt, hr. Ninn-Hansen udtalte, var ubegrundet, men at det jo måtte drøftes, når forslaget kom frem. Det gælder dette som de andre spørgsmål, hr. Ninn-Hansen har stillet, at det vil være naturligt at drøfte dem, når regeringens forslag i nær fremtid kommer.

Formanden: Vi skulle egentlig gå over til anden omgang. Hvem ønsker at udtale sig?

Frandsen: Jeg vil gerne ved denne lejlighed, for at der ikke skal opstå nogen misforståelse specielt på grundlag af de udtalelser, som kom fra hr. Ninn-Hansen, sige, at selv om vi alle sammen taler om nærdemokrati og demokrati på arbejdspladsen, så må man endelig ikke gå hen og tro, at vi mener det samme med det, og at vi er enige om disse ting. Hr. Ninn-Hansen gav endda udtryk for, at han var glad for den positive modtagelse, forslaget havde fået, at vi alle var enige om de ting, der lå i forslaget, i hvert fald principperne for det. Jeg vil gerne understrege, at jeg netop i mit første indlæg gav udtryk for, at vi ikke var tilfreds med forslaget. Når vi taler om demokrati på arbejdspladsen og om nærdemokrati, så forstår vi noget helt andet end det, det konservative folkeparti forstår ved disse begreber. Når vi i øjeblikket siger, at vi mener, spørgsmålet om en fondsdannelse kan vente til senere, og har talt om, at vi i denne folketingssamling skal gennemføre et forslag om nærdemokrati, så er det, vi ønsker, et andet nærdemokrati. Vi lægger et helt andet indhold i arbejdspladsdemokrati end det, som kommer til udtryk fra de borgerlige partier. Det, vi vil, er, som jeg også sagde før, at give de ansatte vetoret og virkelig myndighed omkring ansættelsesforhold, afskedigelsesforhold, forfremmelsesforhold. Vi vil sikre, at de ansatte ikke risikerer, at produktionen bliver indskrænket, eller at man nedlægger virksomhederne. Det er det, vi forstår ved arbejdspladsdemokrati, ikke, at vi får samarbejdsudvalg, som har nogenlunde de samme beføjelser som nu.

Jeg synes, det er meget beklageligt, hvis

man går hen og giver udtryk for, at på den ene side har man socialdemokratiet, der ønsker at gennemføre noget, som kaldes økonomisk demokrati, og på den anden side har man alle de andre partier inklusive SF, som ønsker arbejdspladsdemokrati. Det er ikke det, der er tale om, det er at forplumre sprogbrugen, når man siger det på denne måde. Vi ønsker også økonomisk demokrati, vi ønsker også ting, som ligger i principper bag socialdemokratiets forslag; vi mener bare, at der er mere centrale ting, som skal gennemføres i denne folketingssamling, og at der er noget, vi kan vente med til næste folketingsamling.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Nu er hr. Frandsen inde på alt det, han ikke vil være med til, og i den forbindelse har jeg et yderligere spørgsmål. Jeg læste i går — eller er det i dag? — i Information, at hr. Frandsen udtalte, at han ikke vil være med til økonomisk demokrati i denne samling. Jeg synes altså, at hr. Frandsen skal videreføre sine svar med hensyn til, hvad han ikke vil være med til, også her i folketinget. Har jeg læst rigtigt, er det sådan, at hr. Frandsen og SF ikke ønsker at deltage i en lovgivning om økonomisk demokrati i denne samling?

(Kort bemærkning).

Frandsen: Det, som jeg gav udtryk for i Information, står selvfølgelig først og fremmest for egen regning, men jeg mener også, det nogenlunde dækker partiets synspunkter. Det var, at vi i denne folketingsamling skulle tage fat på spørgsmålet omkring arbejdspladsdemokratiet, spørgsmålet omkring styring af kapitalen her i samfundet og spørgsmålet om at inddrage en række inflationsgevinster, sådan at der ikke er en gruppe i samfundet, som tilegner sig økonomiske midler hen over hovedet på andre. Jeg sagde videre, at spørgsmålet omkring en fond kunne vente til næste folketingsamling. På et spørgsmål fra journalisten: hvis nu der skabes mulighed for at gennemføre alle ting i denne folketingsamling? svarede jeg — og det står altså for egen regning —: så kan det være, der er mulighed for, at vi også kan gennemføre det i denne samling, men jeg troede bare ikke, det var

[Frandsen.]

muligt. Jeg tror simpelt hen ikke, vi kan nå at gennemføre dette store kompleks omkring økonomisk demokrati, indeholdende bl. a. en fond. Derfor mener vi i SF, at det er nødvendigt, at man tager det i den nævnte rækkefølge og altså venter med en fondsdannelse til næste folketingssamling. Men det afhænger naturligvis af, hvordan det går i de forhandlinger, der kommer. På nuværende tidspunkt må vi altså sige, at vi foretrækker denne rækkefølge, som vi tidligere har givet udtryk for det, også under den pressekonference, hvor vi forelagde vores forslag før jul.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Det er nu synd for statsministeren, at statsministeren ikke kunne høre det svar, hr. Frandsen kom med. Men udenrigsministeren er jo en dygtig referent, så det går forhåbentlig videre, med de virkninger af politisk art det nu kan have — og navnlig af saglig art, for det var jo meget fornuftigt sagt med hensyn til proceduren.

Jeg skal ikke gå ind på de samtaler, udenrigsministeren og jeg har haft om tidspunktet; jeg forstod, statsministeren i hvert fald kunne have været her kl. 14.45, og så kunne vi jo have klaret noget af det, men det forstår jeg altså heller ikke kan lade sig gøre. Jeg er bekendt med, at statsministeren skulle holde en tale i går, men jeg går jo ikke rundt og har kendskab til statsministerens lommebøger eller dagbøger eller mødeplaner; jeg kender folketingets mødeplan, og det er altså den, jeg har at rette mig efter.

Om man er til stede i folketinget, det kan jo somme tider afhænge af ens vurdering af sagens vigtighed. Jeg synes, at spørgsmålet om pressefriheden er noget meget vigtigt. Det svar, udenrigsministeren henviser til at statsministeren har givet ved en anden lejlighed, var et meget dårligt svar. Derfor havde jeg håbet, at statsministeren kunne have givet et bedre svar i dag. Jeg ville altså komme ham til hjælp ved at give ham den mulighed for at give et godt svar over for folketinget.

Hele problemkomplekset omkring medindflydelse og økonomisk demokrati synes jeg efter de politiske bemærkninger, der nu er blevet fremsat af hr. Frandsen, og i be-

tragtning af alle de taler, statsministeren har holdt i den sidste tid, altså også måtte have interesse. Jeg synes faktisk, noget af det kunne være så betydningsfuldt og vigtigt, når spørgsmålet er rejst i folketinget, at der ville være grundlag for, at statsministeren benyttede forretningsordenens § 19, stk. 3, til at give en redegørelse i spørgsmålet om pressefrihed.

Spørgsmålet om økonomisk demokrati er det jo muligt vi vender tilbage til på anden måde. Hr. Frandsen har altså ikke opfordret til, at der kommer et lovforslag. Men jeg vil være betænkelig ved, at svaret fra statsministeren angående overenskomstforhandlingerne skal udsættes, så jeg håber, statsministeren vil benytte sig af den mulighed, han har til at give en redegørelse vedrørende de spørgsmål, jeg har rejst her i tinget. Jeg ved da godt — og det gør statsministeren jo brug af — at man kan udtale sig så mange andre steder end i folketinget, men ikke mindst den højtærede formands tilstedeværelse i stolen minder mig altid om, at vi har haft en mand her i landet, der hed Hørup, som sagde: „Ingen over og ingen ved siden af folketinget.“

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg har lige en kort bemærkning til hr. Ninn-Hansen, som finder, at statsministeren bør være her i salen, når så vigtige spørgsmål behandles som dem, vi nu taler om. Jeg vil bare heroverfor sige, at ingen kunne vel regne med, heller ikke statsministeren, at vi i dag faktisk skulle have en første behandling af et lovforslag, som endnu ikke er fremsat i folketinget.

Den fg. statsminister (K. B. Andersen): Jeg vil blot takke hr. Ninn-Hansen, fordi han anerkendte min evne til at gengive og referere; det er meget værdifuldt for en minister at få den anerkendelse fra en ledende skikkelse i oppositionen.

Vedrørende tidspunktet for gennemførelsen af forslaget om økonomisk demokrati må jeg sige, at med den virkelige interesse, der vises forslaget fra begge de to folkepartier — vi er vel folkepartier alle fem, men to mener at måtte have det med i navnet, for at man ikke skal være i tvivl — er jeg i alt fald ret optimistisk.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg takker både arbejdsministeren og den fg. statsminister.

Til arbejdsministeren skal jeg blot sige, at de emner, jeg har talt om her, havde jeg på forhånd meddelt udenrigsministeren jeg ville tale om, så det kunne altså gå videre til statsministeren. Jeg ved da, at arbejdsministeren har samme opfattelse som jeg: at overenskomstforhandlinger er noget særdeles vigtigt, og det er man nødsaget til at tale om på de tidspunkter, det nu drejer sig om — og det er ikke mindst i øjeblikket.

Udenrigsministerens evner vil jeg til enhver tid skrive under på. Det er jo ikke længe siden, at udenrigsministeren, om jeg så må sige, i egentligste stand var fungerende statsminister; jeg kunne næsten have ønsket, at udenrigsministeren var blevet siddende på den plads.

Den fg. statsminister (K. B. Andersen): Jeg kan kun udtale ønsket om, at hr. Ninn-Hansen også i mange år vil blive siddende på den plads, hvor han nu sidder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Hyrekørsel).

(Lovforslaget (nr. 127) findes i tillæg A. sp. 2849, fremsættelsen i tidenden sp. 2083).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Otto Mørch: Med dette lovforslag søger socialdemokratiet at indfri et gammelt løfte om at skabe ordnede forhold på hyrevognsområdet. Allerede i 1955 søgte den daværende socialdemokratiske regering at komme igennem med et lovforslag, der via kommunal regulering og administration skulle skabe stabile og tidssvarende forhold inden for hyrekørslen, men ved lovforslagets tredje behandling blev det nedstemt med minimal stemmemajoritet. Det var sådan, at liberalismens fane blev holdt så højt, at det kneb for bærerne at nå jorden. Kun én fra oppositionen, men ganske vist én, der kendte problemerne på hyrevognsområdet til bunds, stemte dengang sammen med regeringen; det var den kendte konservative politiker Aksel Møller.

Senere har socialdemokratiet søgt at ændre hyrevognslovgivningen, sidst skete det under VKR-regeringen i 1970, men det lykkedes heller ikke dengang at få tilslutning til en lovgivning, som kunne have skabt ordnede forhold.

Jeg behøver vel ikke at opholde mig længe ved den udvikling, som har præget området siden 1955; det ligger sikkert klart for alle, at forholdene har udviklet sig kaotisk, erhvervet er blevet mere og mere trængt, for ikke at bruge stærkere udtryk. Dette har ikke alene påvirket erhvervets udøvere, men også forholdene for de beskæftigede, og det har igen givet sig udtryk i utilfredsstillende og utrygge forhold for forbrugerne, ja, selv færdselssikkerheden har været påvirket af forholdene.

At der virkelig råder ustabile erhvervsforhold, understreges ved, at der stadig sker udskiftning af vognmænd og chauffører. Inden for de sidste to år er der udstedt mere end 6.000 førerkort, jeg sagde 6.000 førerkort, alene i hovedstadsområdet, og det skal ses i forhold til et samlet antal førere på 9.000-10.000. I Storkøbenhavn registreres nu omkring 300 nye chauffører pr. måned; ja, det må nødvendigvis medføre en ringere standard og derigennem en ringere kundebetjening. At det ikke er noget